

Tweede Kamer heeft waterzorgen maar niet over bestel

Geen nieuw stelsel financiering waterschappen. Wel zorgen over de rioleringsproblematiek, de stijgende lasten voor de burger en de samenwerking in de keten. De waterspecialisten in de Tweede Kamer debatteerden nog net vóór het parlementaire zomerreces met de staatssecretarissen Schultz en Van Geel over het IBO Bekostiging Waterbeheer. Verslag van een beschaafde politieke dialoog.

— Jelle Leenes

'Best positief' zijn ze bij de Unie van Waterschappen. Directeur Rein van der Kluit en zijn plaatsvervanger Herman Havekes kijken los van elkaar tevreden terug op de manier waarop de vaste Tweede Kamercommissie van Verkeer en Waterstaat op de laatste dag van juni, kort vóór het zomerreces, met de verantwoordelijke bewindslieden Schultz (waterstaat) en Van Geel (milieu) enkele uren debatteerde over zeg maar de toekomst van het Nederlandse, regionale waterbeheer.

— Op de agenda stonden formeel de vorig najaar verschenen rapportage van de werkgroep die in het kader van een Interdepartementaal Beleid Onderzoek (IBO) in opdracht van het kabinet Balkenende II de bekostiging van het waterbeheer onder de loep nam, alsmede de begin dit jaar in reactie hierop verschenen standpuntbrief van de regering. Maar de waterspecialisten van de verschillende fracties haalden meer overhoop dan louter het financieringsaspect. Politiek vuurwerk bleef echter uit. De gedachtwisseling verliep ordelijk en zakelijk.

— Dat neemt volgens de Unieleiding niet weg dat belangrijke stappen voorwaarts zijn gezet. Zo blijkt een grote meerderheid in de Tweede Kamer, net als de regering, weinig tot niets te voelen voor een nieuwe discussie over het huidige waterschapsbestel.

Regie van bovenaf voor-
alsnog niet nodig

Pogingen van oppositiepartijen PvdA en LPF om alsnog een of meer nadere varianten uit te werken, liepen op niets uit. 'Pure winst en geheel in lijn met wat de Unie al jaren bepleit', oordeelt Rein van der Kluit.

— De Uniedirecteur volgde het debat in het volle vergaderzaaltje vanaf de publieke tribune. De waterschappen kunnen naar zijn mening nu volop, want politiek gedekt, aan de slag met de modernisering van de bestuursamenstelling en met de vereenvoudiging en dus transparantievergroting van de waterschapsbelastingen. Havekes, ook aanwezig in het Tweede Kamergebouw, is op dit punt zo mogelijk nog enthousiaster. Hij hoorde menig kamerlid zelfs expliciet waardering uitspreken voor de huidige waterschapsformule.

— Tegelijkertijd viel het Havekes op dat de Kamer ook opmerkelijk eensgezind aandrong op (het begin van) een goede samenwerking tussen de verschillende overheden, in casu de waterschappen en de gemeenten. Een samenwerking die in het licht van de uitvoering van het Nationaal Bestuursakkoord Water volgens de adjunct van de Unie inderdaad niet genoeg onderstreept kan worden.

— Niet alle volksvertegenwoordigers vertrouwden wat dit betreft trouwens blindelings op de bereidheid en daadkracht van

gemeenten en waterschappen. LPF-kamerlid Hermans verlangde een strakkere regie van de rijksoverheid en bepleitte zelfs een onafhankelijke toezichthouder op dit samenwerkingsproces. Niet nodig, oordeelde staatssecretaris Schultz van Verkeer en Waterstaat. Zij heeft op het punt van de benodigde samenwerking nog alle vertrouwen in de gemeenten en waterschappen. Regie van bovenaf acht zij vooralsnog niet nodig. Maar duidelijk is wel dat haar departement de vinger aan de pols houdt.

— Een van de meest in het oog springende kwesties hierbij is de problematiek van het stedelijke waterbeheer. De zorgen op dit punt zijn kamerbreed. Alle fracties vrezden dat de gemeenten zullen afhaken als zij via de zogenoemde verbrede rioolheffing niet snel meer geld mogen binnenhalen. De Nederlandse rioolstelsels zijn immers dringend aan vervanging toe. Dat kost miljarden euro's. De koepelorganisaties van gemeenten, provincies en waterschappen hebben als bekend al gezamenlijk aangedrongen op de mogelijkheid van zo'n verbreed rioolrecht. VVD-er Geluk, partijgenoot van Schultz, dreigde zelfs met een uitspraak van de Kamer als het kabinet nu niet snel zelf met een standpunt hierover komt. Het duurt allemaal wel erg lang, vinden Geluk en andere kamerleden.

— Schultz en haar CDA-collega Van Geel hielden wat dit betreft de boot af. Stellige uitspraken of toezeggingen durfden zij in elk geval niet te doen. Minister Remkes van Binnenlandse Zaken onderhandelt immers nog met de gemeenten over hun financiële posities. De verbrede rioolheffing maakt onderdeel uit van die onderhandelingen, aldus de staatssecretarissen. Of het kabinet er in oktober uit is, zoals Geluk het liefst ziet, lieten zij wijselijk in het midden.

— Het verbrede rioolrecht en, in ruimere zin, de afvalwaterproblematiek werden tijdens het 'waterdebat' in verband gebracht met de hier en daar sterk stijgende waterlasten voor burgers. De zorg is ook hierover kamerbreed. Gevraagd werd om meer duidelijkheid over de verwachtingen omtrent die stijgingen de komende jaren. Met daaraan gekoppeld de wens om de kosten van het waterbeheer te beperken door meer samenwerking en een grotere doelmatigheid.

— Minstens even groot was de politieke roep om meer duidelijkheid naar de burgers toe. Van Lith (CDA) en Boelhouwer (PvdA) weerden zich wat dit betreft het meest. Het publiek ziet volgens Van Lith bijvoorbeeld door de bomen al lang het bos niet meer. De kabinetsvoorstellen omtrent een eenvoudiger belastingheffing gaan volgens de CDA'er lang niet ver genoeg. Veel wijn in oude zakken, meende hij.

— Boelhouwer en ook Hermans (LPF) vielen hem bij. De PvdA noemde de organisatie van het waterbeheer opnieuw 'uiterst chaotisch'. Boelhouwer: zie alleen al de ontwikkelingen rond het stedelijk water. Als de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een rapport uitgeeft onder de titel Baas in eigen buis, dan is dat alleen al een teken dat wij er zo niet uitkomen'. Dan is volgens de grootste oppositiefractie 'een drastisch andere organisatie' nodig met daarenboven een Rijksoverheid die de lagere overheden dwingt de koppen bij elkaar te steken.

— De antwoorden hieromtrent van Schultz en Van Geel namen die zorgen lang niet weg maar stelden veel kamerleden wel geruster. Lastenbeperking voor de burger en meer transparantie is een van de uitgangspunten van beleid. Het kabinet zal daar erg op toezien, aldus de staatssecretarissen.

— Dezelfde burger stond uiteraard ook centraal toen de Kamercommissie kwam te spreken over de keuze van het kabinet om de waterschappen te handhaven als functionele democratische instellingen met eigen financiën. Vraagtekens werden gezet bij het voornemen van de ministerraad om tijdens waterschapsverkiezingen het persoonsstelsel te veranderen in een stelsel met kieslijsten.

— Ontstaat dan niet het gevaar dat de waterschappen worden gepolitiseerd, opperden CDA en VVD. Dat we te maken krijgen met fenomenen als een Christelijk of Liberaal waterbeleid? Schultz reageerde ontkennend. Het is volgens haar meer de bedoeling dat lijsten worden gevormd door belangengroepen van bijvoorbeeld vissers of de recreatievaart. Maar, moest ook zij erkennen, deelname van landelijke partijen aan waterschapsverkiezingen kan niet worden tegengehouden.

— Opvallend tijdens het debat was het ogenschijnlijke gemak waarmee Schultz deze en andere kritiek pareerde. Van Geel daarentegen had het wat moeilijker, zeker in het dossier van de waterketen. Wat was het geval? Bijna alle fracties toonden zich in eerste instantie tegenstander van één integrale waterrekening op basis van het drinkwatergebruik. Voor bedrijven ligt dat mogelijk anders, maar de Kamer denkt niet dat burgers minder water gaan gebruiken als zij fors meer moeten betalen voor drinkwater of daar op zijn minst meer inzicht in krijgen. Verwezen werd in dit opzicht naar de volgens velen 'mislukte', zij het nog altijd lopende, proefneming in de Noordhollandse gemeente Medemblik.

— De media toonden overigens weinig belangstelling voor het waterdebat in de Tweede Kamer. Waterforum.net was er (uiteraard) wel. De verslaggever van dit internetmedium stelde na afloop van de vergadering vast dat Van Geel het debat over deze zogenoemde prijselasticiteit nogal uit de weg ging. De CDA-bewindsman verklaarde wel het een normaal economisch beginsel te vinden dat naar rato van gebruik wordt betaald voor een bepaald product. Maar aan Medemblik wenste Van Geel nog geen definitieve conclusies te verbinden. De staatssecretaris vroeg en kreeg van de

Tweede Kamer voornamelijk het vertrouwen om de voor- en nadelen van één waterrekening nader te onderzoeken.

— Het gaat volgens Van Geel trouwens om meer dan alleen die ene waterrekening, zei hij met zoveel woorden. Zijn uiteindelijke doel is om meer samenwerking tot stand te brengen in de waterketen. Coalitiepartijen CDA en VVD verlangden van de staatssecretaris een terughoudende opstelling in deze. Het zijn volgens Van Lith en Geluk vooral de betrokken partijen zelf die met oplossingen moeten komen.

— Dat leverde zo waar een aardig debatje op, waarbij Van Geel moest toezeggen geen blauwdruk van bovenaf te pushen. Maar helemaal toegeven deed hij niet. De samenwerking in de waterketen helemaal overlaten aan de 'grillen' van waterschappen, gemeenten en waterleidingbedrijven wil hij ook niet. 'Laat mij eerst de lijnen uitzetten, dan mag u mij daar later op afrekenen', aldus Van Geel. De bewindsman kreeg uiteindelijk het voordeel van de twijfel, maar niet nadat de Kamer hem op het hart had gedrukt ook in dit dossier efficiencywinst te boeken.

— Best diffuus allemaal, het debat op dit onderdeel, meent Uniedirecteur Van der Kluit, twee dagen later terugkijkend op de Kamerbijeenkomst. Om er vervolgens diplomatiek aan toe te voegen dat de opvattingen op zijn minst nogal uiteen liepen. Van der Kluit wil de gesignaleerde onenigheid niet negatief duiden.

— Belangrijk is volgens hem inderdaad dat er geen blauwdruk komt van bovenaf. Dat er bijvoorbeeld meer modellen mogelijk zijn dan het op zich goede voorbeeld van de waterketensamenwerking in Amsterdam tussen het hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en de hoofdstedelijke Dienst Waterleiding en Riolerings (DWR). Van der Kluit: 'er is ruimte gebleven voor verschillende initiatieven. Maar duidelijk is ook dat waterschappen en gemeenten volgens de Kamer die initiatieven thans wel moeten ontplooiën. Achterover leunen is er dus niet bij'.